

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 164/2016-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. júna 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKČIA], zastúpeného spoločnosťou [REDAKČIA], vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 197/2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva [REDAKČIA] zaručené v čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo zaručené v čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v súvislosti s požiadavkou na urýchlené rozhodovanie o väzbe postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 197/2014 porušené boli.

2. Vo zvyšnej časti sťažnosti [REDAKČIA] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 164/2016-19 z 30. marca 2016 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva zaručeného čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v súvislosti s požiadavkou na urýchlené rozhodovanie o väzbe v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 197/2014.

2. Okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr. 3105/2016 z 3. mája 2016 uviedol, že žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu mu bola doručená 5. marca 2015, pričom už 6. marca 2015 bol zákonným sudcom nariadený termín výsluchu sťažovateľa na 26. marec 2015. Po výsluchu sťažovateľa okresný súd 26. marca 2015 rozhodol uznesením tak, že žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zamietol a nenahradil u neho dôvody preventívnej väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka. K vypracovaniu uznesenia došlo 27. marca 2015, pričom sťažovateľovi bolo doručené 14. apríla 2015 a obhajcovi sťažovateľa 21. apríla 2015 spolu s výzvou na doručenie písomného odôvodnenia sťažnosti. Okresný súd uviedol, že písomné odôvodnenie sťažnosti zo strany obhajcu sťažovateľa bolo okresnému súdu doručené 27. apríla 2015, následne 29. apríla 2015 bola vec sťažovateľa predložená Krajskému súdu v Bratislave. Krajský súd v Bratislave rozhodol uznesením sp. zn. 4 Tpo 26/2015 zo 7. mája 2015 tak, že sťažnosť sťažovateľa zamietol a predmetné uznesenie stranám v konaní doručoval 14. mája 2015. Ďalej okresný súd poukázal na to, že obhajcovi

sťažovateľa bolo uznesenie okresného súdu neúspešne doručované 15. apríla 2015, opakovane 16. apríla 2015 a následne bolo 16. apríla 2015 uložené na pošte, kde si ho obhajca prevzal až 21. apríla 2015. Okresný súd navrhol, aby ústavný súd rozhodol tak, že základné práva označené sťažovateľom porušené neboli.

3. Sťažovateľ vo svojom vyjadrení z 23. mája 2016 k stanovisku okresného súdu uviedol, že tvrdenie okresného súdu o tom, že 27. marca 2015 bolo uznesenie okresného súdu zaslané procesným stranám, nie je pravdivé. Poukázal na to, že v skutočnosti bolo odovzdané na poštovú prepravu až 13. apríla 2015, teda až 17. deň po jeho vyhotovení. Sťažovateľ ďalej namietal, že dôvody sťažnosti doručil okresnému súdu elektronicky 24. apríla 2015, t. j. v tretí deň po doručení uznesenia okresného súdu, a nie 27. apríla 2015, ako to vo svojom stanovisku uvádza okresný súd. Sťažovateľ zotrval na svojom nároku na priznanie finančného zadosťučinenia.

4. Právny zástupca sťažovateľa a predsedníčka okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrujú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základných práv (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

II.

12. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon...

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

14. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že väzba má mať striktné obmedzené trvanie, a preto má byť zaručená možnosť jej kontroly v krátkych intervaloch. V texte čl. 5 ods. 4 dohovoru použitý anglický výraz „speedily“ a francúzsky výraz „a bref délai“ (v slovenskom preklade „urýchlene“) jasne indikuje, čo musí byť v danom prípade hlavným predmetom záujmu. Aké časové obdobia budú akceptovateľné a aké nie, bude zrejme závisieť od konkrétnych okolností (Bezichieri z roku 1989, A-164, § 21, Neumeister z roku 1968, A-8, § 24 a Sanchez – Reisse z roku 1986, A-107, § 55). Prieskumné súdne konanie musí byť vedené v súlade s hmotnoprávnymi a procesnými vnútroštátnymi právnymi predpismi a tiež aj účelom čl. 5 dohovoru, to znamená ochranou jedinca proti svojvôli, osobitne aj s ohľadom na čas, ktorý uplynie do vyhlásenia rozhodnutia (rozsudok vo veci Koendjibiharie v. Holandsko, 25. 10. 1990, § 27).

15. Článok 5 ods. 4 dohovoru tým, že osobám zbaveným slobody zaručuje právo iniciovať konanie, v ktorom môžu spochybníť zákonnosť zbavenia slobody, dáva týmto osobám právo aj na to, aby po začatí takéhoto konania bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti zbavenia slobody a nariadené jeho ukončenie, ak sa ukáže ako nezákonné (Vodeničarov c. Slovenská republika, rozsudok z 21. 12. 2000, § 33 – § 36).

16. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že jednotlivé lehoty z hľadiska požiadavky neodkladnosti alebo urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ale aj z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru sa posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti (obdobne pozri aj III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (III. ÚS 255/03, II. ÚS 353/06).

17. Pri posudzovaní neodkladnosti alebo urýchlenosti rozhodovania o zákonnosti väzby sa vychádza aj z pravidla, že keď sa na rozhodovaní o návrhoch osoby pozbavenej osobnej slobody na preskúmanie zákonnosti tohto pozbavenia zúčastnilo viac stupňov súdov, berie sa do úvahy celková dĺžka konania, to znamená od podania návrhu až do právoplatného rozhodnutia o ňom (napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach Letellier v. Francúzsko, 26. 6. 1991, § 56 a Navarra v. Francúzsko, 23. 11. 1993, § 28).

18. Podľa názoru sťažovateľa celková dĺžka rozhodovania o jeho prepustení z väzby trvala 76 dní, čo nezodpovedá parametru urýchlenosti, tak ako to vyžaduje čl. 5 ods. 4 dohovoru, ako aj relevantná judikatúra k tomuto ustanoveniu dohovoru, ktorá považuje za rozporné s týmto článkom podstatne kratšie doby rozhodovania.

19. Zo spisového materiálu okresného súdu ústavný súd zistil, že uznesením okresného súdu sp. zn. 0 Tp 197/2014 z 20. decembra 2014 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

20. Sťažovateľ je trestne stíhaný pre zločin zabitia podľa príslušných ustanovení Trestného zákona.

21. Dňa 5. marca 2015 bola okresnému súdu doručená „*Žiadosť obvineného* [REDACTED], [REDACTED], o prepustenie z väzby (k sp. zn. 1Pv 703/14/1104)“.

22. Okresný súd nasledujúci deň po doručení žiadosti, t. j. 6. marca 2015 určil termín výsluchu sťažovateľa na 26. marec 2015.

23. Okresný súd po výsluchu sťažovateľa za prítomnosti jeho obhajcu rozhodol uznesením z 26. marca 2015 tak, že žiadosť zamietol a dôvody preventívnej väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka nenahradil. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ okamžite sťažnosť. Uznesenie okresného súdu bolo vyhotovené v písomnej forme 27. marca 2015 a na poštovú prepravu obhajcovi sťažovateľa spolu s výzvou na doplnenie dôvodov odovzdané 13. apríla 2015. Sťažovateľ prevzal uznesenie okresného súdu 14. apríla 2015, obhajcovi bolo uznesenie okresného súdu neúspešne doručované 15. apríla 2015 a 16. apríla 2015. Po jeho uložení na pošte bolo uznesenie okresného súdu prevzaté obhajcom sťažovateľa až 21. apríla 2015. Písomné odôvodnenie sťažnosti doručil obhajca okresnému súdu prostredníctvom elektronickej podateľne 24. apríla 2015 (24. apríla 2015, tzn. v piatok o 21 h a 46 min., pozn.). Krajskému súdu v Bratislave bol súdny spis predložený 29. apríla 2015.

24. Vychádzajúc z uvedeného prehľadu ústavný súd konštatuje, že tvrdenia sťažovateľa sa teda zakladajú čiastočne na pravde a v časti postup okresného súdu v namietanom konaní nespĺňal požiadavku neodkladnosti a urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru a podľa čl. 17 ods. 5 ústavy. Napriek tomu, že konanie na okresnom súde trvalo do predloženia súdneho spisu Krajskému súdu v Bratislave spolu 52 dní, nemožno celú túto dobu konania pričítať na vrub okresnému súdu.

25. Pri posudzovaní namietaného porušenia práva na urýchlené preskúmanie zákonnosti väzby ústavný súd v zhode s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. R.M.D. v. Švajčiarsko, rozsudok z 26. 9. 1997, § 42; Kolompar v. Belgicko, rozsudok z 24. 9. 1992, § 42) zohľadňuje konkrétne okolnosti prípadu, najmä postup a úkony

namietaného orgánu, okolnosti na strane sťažovateľa a iné faktory, ktorých dôsledkom boli prietahy a ktoré nemožno pripísať konajúcemu orgánu.

25. K dĺžke konania pred okresným súdom nepochybne prispel svojim konaním sťažovateľ, resp. jeho obhajca, ktorý si neprevzal uznesenie okresného súdu 15. apríla 2015, ale až 21. apríla 2015. K ďalšiemu predĺženiu konania prispel sťažovateľ, resp. jeho obhajca tým, že písomné dôvody sťažnosti doručil okresnému súdu síce v tretí deň v súlade s výzvou okresného súdu, avšak až o 21 h a 46 min. Vzhľadom na to, že posledný deň lehoty pripadol na piatok a prihliadnuc najmä na čas doručenia, je zrejmé, že okresnému súdu nemožno vytknúť odoslanie súdneho spisu Krajskému súdu v Bratislave 29. apríla 2015.

26. Od predloženia žiadosti okresnému súdu do rozhodnutia o nej (od 5. marca 2015 do 26. marca 2015) trvalo konanie 21 dní, čo možno považovať za primeranú lehotu. Zdlhavosť postupu okresného súdu v rámci konania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby však spočíva v období od vyhotovenia uznesenia okresného súdu 27. marca 2015 do jeho doručovania, keďže sťažovateľovi bolo uznesenie okresného súdu doručené až 14. apríla 2015 a jeho obhajcovi mohlo byť prvýkrát doručené až 15. apríla 2015. Tvrdenie okresného súdu, že uznesenie bolo na poštovú prepravu odovzdané 27. marca 2015, nebolo v konaní preukázané, naopak, obhajca sťažovateľa preukázal, že uznesenie okresného súdu adresované jemu bolo na poštovú prepravu odovzdané 13. apríla 2015.

27. S ohľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že okresný súd pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľa doručenej okresnému súdu 5. marca 2015 porušil svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 0 Tp 197/2014 jeho základné právo na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ako aj jeho právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, pretože po rozhodnutí okresného súdu a vyhotovení uznesenia došlo k prietahom. Konanie na okresnom súde trvalo podľa názoru ústavného súdu s prihliadnutím na prietahy spôsobené obhajcom sťažovateľa spolu 44 dní.

Ústavný súd súčasne konštatoval, že právo sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1 ústavy porušené nebolo vzhľadom na to, že sťažovateľ vo vzťahu k označenému článku ústavy nenamietal konkrétny postup okresného súdu, ktorým malo byť toto jeho právo porušené.

III.

28. Sťažovateľ žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia spolu v sume 2 000 € z dôvodov uvedených bližšie vo svojej sťažnosti. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

29. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. S prihliadnutím na dĺžku obdobia, počas ktorého nebolo uznesenie okresného súdu sťažovateľovi doručené, dospel ústavný súd k záveru, že samotné deklarovanie porušenia základného práva sťažovateľa bolo dostačujúce, preto požiadavke sťažovateľa na priznanie finančného zadosťučinenia nevyhovelo v súlade s bodom 2 výroku. V okolnostiach prípadu síce postup okresného súdu pri doručovaní uznesenia spočívajúci v jeho nečinnosti po písomnom vyhotovení uznesenia je potrebné považovať za ústavne neakceptovateľný, avšak zásah do označených práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru nebol až natoľko intenzívny, aby odôvodňoval priznanie finančného zadosťučinenia.

30. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že sťažovateľ v zmysle petitu sťažnosti žiadal, aby ústavný súd zaviazal na náhradu trov právneho zastúpenia Krajský súd v Bratislave. Ústavný súd

poukazuje na § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde, z ktorého vyplýva, že je viazaný návrhom na začatie konania... V súlade s § 20 ods. 3 v spojení s § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde je teda ústavný súd oprávnený rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého presne označil za porušovateľa svojich základných práv a slobôd, vrátane naplnenia požiadavky presného označenia/špecifikácie porušených základných práv a slobôd (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05). Vzhľadom na to, že v petite sťažnosti sťažovateľ nenavrhol zaviazat' na náhradu trov právneho zastúpenia okresný súd, ústavný súd o náhrade trov právneho zastúpenia okresným súdom nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júna 2016